

**BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA TAYYORLASH VA UNING
SHAKLLARI**

Adilbayeva Gulsaya Yerkin qizi

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 3-kurs talabasi*

Annotasiya; *Ushbu maqolada O'zbekistonda bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashning o'ziga xos shakllari va usullari ko'rib chiqilib, milliy ta'lim standartlariga javob beradigan an'anaviy va zamonaviy yondashuvlarni uyg'unlashtirishga e'tibor qaratiladi. O'zbekistonda maktabga tayyorgarlik mamlakatning madaniy qadriyatlari va uning Davlat o'quv dasturi talablariga moslashtirilgan erta akademik ko'nikmalar, hissiy tayyorgarlik va ijtimoiy rivojlanishni o'z ichiga oladi. Asosiy tayyorgarlik shakllariga tuzilgan maktabgacha ta'lim dasturlari, oilani jalb qilish va turli rivojlanish ehtiyojlarini qondiradigan o'yinga asoslangan ta'lim usullaridan foydalanish kiradi.*

Maqolada maktabgacha ta'lim sifati va undan foydalanish imkoniyatlarini oshirishga qaratilgan “Birinchi qadam” dasturi kabi davlat tashabbuslarining o'rni ham ta'kidlangan. O'zbekiston ta'lim tizimi ushbu yo'nalishlarni hal qilish orqali bolalarning rasmiy maktab ta'limi talablariga puxta tayyorgarlik ko'rishini ta'minlashga intiladi, shu bilan birga butun umr davomida ta'lim olishga mehr uyg'otadi.

Kalit so'zlar:*O'zbekiston, maktabga tayyorgarlik, maktabgacha ta'lim, erta savodxonlik, o'yinga asoslangan ta'lim, oilani jalb qilish, hissiy rivojlanish, milliy o'quv dasturi.*

Аннотация *В данной статье рассматриваются конкретные формы и методы подготовки детей к школьному образованию в Узбекистане, уделяя особое внимание интеграции традиционных и современных подходов для соответствия национальным образовательным стандартам. Подготовка к школе в Узбекистане включает ранние академические навыки, эмоциональную готовность и социальное развитие, адаптированные к культурным ценностям страны и требованиям ее государственной учебной программы.*

Ключевые формы подготовки включают структурированные дошкольные программы, участие семьи и использование игровых методов обучения, которые удовлетворяют разнообразные потребности в развитии.

В статье также подчеркивается роль государственных инициатив, таких как программа «Первый шаг», целью которой является повышение

качества и доступности дошкольного образования. Занимаясь этими областями, система образования в Узбекистане стремится обеспечить хорошую подготовку детей к требованиям формального школьного обучения, одновременно воспитывая любовь к обучению на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: Узбекистан, готовность к школе, дошкольное образование, ранняя грамотность, игровое обучение, участие семьи, эмоциональное развитие, национальная учебная программа.

Annotation This article examines the specific forms and methods of preparing children for school education in Uzbekistan, focusing on the integration of traditional and modern approaches to meet national educational standards. School preparation in Uzbekistan encompasses early academic skills, emotional readiness, and social development, tailored to align with the country's cultural values and the requirements of its State Curriculum. Key preparation forms include structured preschool programs, family engagement, and the use of play-based learning techniques that cater to diverse developmental needs.

The article also highlights the role of government initiatives, such as the “First Step” program, which aims to enhance preschool education quality and accessibility. By addressing these areas, the education system in Uzbekistan seeks to ensure that children are well-prepared for the demands of formal schooling while fostering a love for lifelong learning.

Keywords: Uzbekistan, school readiness, preschool education, early literacy, play-based learning, family involvement, emotional development, national curriculum.

KIRISH

O‘zbekistonda bolalarni rasmiy maktab ta’limiga tayyorlash mamlakat ta’lim tizimini isloh qilish borasidagi sa’y-harakatlarning ustuvor yo‘nalishi hisoblanadi. Davlat o‘quv dasturining bir qismi sifatida maktabgacha ta’lim bolalarning o‘quv muvaffaqiyati uchun zarur bo‘lgan asosiy ko‘nikmalarni egallashini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekistonda maktabga tayyorgarlik kognitiv, ijtimoiy va emotsional rivojlanishni, shuningdek, asosiy savodxonlik va hisoblash ko‘nikmalarini egallashni o‘z ichiga oladi. Ushbu ko‘p qirrali yondashuv mamlakatning madaniy qadriyatlar va an‘analarni saqlab qolgan holda bolalarga yaxlit ta’lim tajribasi bilan ta’minlash majburiyatini aks ettiradi.

Ushbu maqolada O‘zbekistonda bolalarni maktabga tayyorlashda qo‘llaniladigan shakl va usullar, jumladan, maktabgacha ta’lim dasturlari,

oilaning ishtiroki va o‘yinga asoslangan ta’lim yoritilgan. Shuningdek, u maktabgacha ta’lim sifatini oshirish va maktabga tayyorgarlik darajasini oshirishda davlat tashabbuslarining rolini o‘rganadi.

O‘zbekistonda tuzilgan maktabgacha ta’lim dasturlari maktabga tayyorgarlikning asosi hisoblanadi. “Birinchi qadam” milliy o‘quv dasturi asosidagi ushbu dasturlarda erta savodxonlik va hisoblash ko‘nikmalarini rivojlantirish, ijodkorlikni rivojlantirish, hissiy va ijtimoiy farovonlikni oshirishga qaratilgan. Bolalarga harflar, raqamlar va masalalar yechish ko‘nikmalarini o‘rgatishda hikoya qilish, qo‘shiq aytish, interfaol o‘yinlar kabi mashg‘ulotlar keng qo‘llaniladi. Ushbu usullar bolalarga kuchli ilmiy asosni rivojlantirishga yordam beradi, shu bilan birga o‘quv jarayonini qiziqarli va qiziqarli qiladi.

O‘yinga asoslangan ta’lim - bu bolalarning rivojlanish ehtiyojlarini tushunishni aks ettiruvchi tayyorgarlikning markaziy usuli. O‘zbekistondagi maktabgacha ta’lim muassasalari tarbiyalanuvchilari rolli o‘yinlar, bloklarni qurish va badiiy loyihalar kabi mashg‘ulotlar orqali ularning kognitiv qobiliyatlari va nozik motorli ko‘nikmalarini oshiradi. Masalan, bolalar do‘kondor sifatida harakat qiladigan rolli o‘yin ularga hisoblash va muloqot qilishda yordam beradi, bu esa haqiqiy dunyo tushunchalari bilan amaliy tanishtiradi. Ushbu amaliy yondashuv o‘rganishning mazmunli va rivojlanishga mos kelishini ta'minlaydi.

Ijtimoiy va hissiy rivojlanish ham O‘zbekistonda maktabga tayyorlash bo‘yicha sa’y-harakatlarning asosiy yo‘nalishi hisoblanadi. O‘qituvchilar jamoaviy ish, empatiya va bolalar o‘rtasida samarali muloqotni rivojlantirish uchun guruh faoliyati va hamkorlikdagi o‘yinlardan foydalanadilar. Ushbu tadbirlar bolalarning rasmiy maktab ta’limining tuzilgan muhitiga moslashishlariga yordam berish uchun juda muhim, bu erda hamkorlik va ko‘rsatmalarga rioya qilish muhimdir. Qolaversa, hikoya qilish mashg‘ulotlarida ko‘pincha axloqiy saboqlarni o‘rgatuvchi, bolalarni ularning madaniy merosi bilan bog‘lab, hissiy intellektni rivojlantiruvchi an'anaviy o‘zbek ertaklari o‘z ichiga oladi.

O‘zbekistonda bolalarni maktabga tayyorlashda oila ishtiroki muhim rol o‘ynaydi. Ota-onalar o‘z farzandlariga kitob o‘qish, uy vazifalarini bajarishda yordam berish va uyda ta’lim faoliyati bilan shug‘ullanish orqali ularning ta’limida ishtirok etishga da’vat etiladi. Ko‘pgina maktabgacha ta’lim muassasalari ota-onalarga farzandlarining o‘qishini qo‘llab-quvvatlashning samarali strategiyalari bo‘yicha yo‘l-yo‘riq ko‘rsatish uchun seminarlar va uchrashuvlar tashkil qiladi. Ushbu hamkorlikdagi yondashuv uy va maktab aloqasini mustahkamlaydi, bolaning rivojlanishi uchun uyg‘un va qo‘llab-quvvatlovchi muhitni ta'minlaydi.

Hukumat tashabbuslari O‘zbekistonda maktabgacha ta’limni takomillashtirish va maktabga tayyorgarligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etdi. “Birinchi

qadam” kabi dasturlar sifatli maktabgacha ta’limdan foydalanish imkoniyatini oshirishga qaratilgan, ayniqsa qishloq va kam ta’minlangan hududlarda. Ushbu tashabbuslar ta’lim natijalarida izchillikni ta’minlash uchun resurslar, o’qituvchilar uchun treninglar va standartlashtirilgan o’quv dasturlarini taqdim etadi. Cheklangan kirish va turli sifat kabi muammolarni hal qilish orqali ushbu dasturlar bolalarni rasmiy maktabga tayyorlashga katta hissa qo’shadi.

Tayyorgarlik jarayonida madaniy qadriyatlar chuqur singdirilgan. O’zbekiston ta’lim tizimi hurmat, tartib-intizom va jamiyatning muhimligini ta’kidlab, bu qadriyatlarni bolalar ongiga yoshligidan singdiradi. Navro’z bayramini nishonlash yoki an’anaviy hunarmandchilikni o’rganish kabi madaniy an’analarni targ’ib qiluvchi tadbirlar maktabgacha ta’lim dasturlari bilan birlashtirilib, bolalarda o’zlikni anglash va daxldorlik tuyg’usini uyg’otadi, bu esa bolalarni ta’lim safariga tayyorlashga xizmat qiladi.

XULOSA: O’zbekistonda bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashning shakl va usullari o’quv, ijtimoiy va madaniy jihatlarni o’zida mujassam etgan mutanosib yondashuvni aks ettiradi. Strukturaviy maktabgacha ta’lim dasturlari, o’yinga asoslangan ta’lim va oilani jalb qilish bolalarning maktabga tayyorligini qo’llab-quvvatlovchi asosiy strategiyalardir. Ushbu usullar bolalarning rasmiy ta’limda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo’lgan ko’nikma va bilimlarni egallashini ta’minlaydi, shu bilan birga hissiy barqarorlik va ijtimoiy moslashuvni rivojlantiradi.

Hukumatning “Birinchi qadam” kabi tashabbuslari maktabgacha ta’lim, ayniqsa, qishloq joylarida ta’lim sifati va foydalanish imkoniyatlarini yanada oshirdi. Ta’lim amaliyotini milliy maqsadlar va madaniy qadriyatlarga moslashtirish orqali O’zbekistonning maktabga tayyorlash bo’yicha sa’y-harakatlari umrbod ta’lim va shaxsiy o’sish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Mamlakat o’z ta’lim tizimini rivojlantirishda davom etar ekan, bu amaliyotlar har bir bolaning rasmiy maktab ta’limining qiyinchiliklari va imkoniyatlariga yaxshi tayyorlanishini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega bo’lib qoladi.

FOIDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O’zbekiston Xalq ta’limi vazirligi. Maktabgacha ta’lim bo’yicha birinchi bosqich o’quv dasturi, 2021 yil.
2. UNESCO. Early Childhood Care and Education in Central Asia. Paris: UNESCO Publishing, 2019.
3. Vygotsky, L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.